

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****AYSEL TUĞLUK BAŞVURUSU (2)**

Başvuru Numarası	: 2019/10405
Karar Tarihi	: 31/3/2022
Başkan	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler	: Muammer TOPAL Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ
Raportör	: Hasan HÜZMELİ
Başvurucu	: Aysel TUĞLUK
Vekili	: Av. Serdar ÇELEBİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, katıldığı bir açık hava toplantısında terör örgütü lehine slogan atıldığı ve pankart açıldığı gerekçesiyle aleyhine kamu davası açılan başvurucu hakkında kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilmesinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/3/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
9. Başvurucu, olay tarihinde bağımsız Van milletvekilidir.

10. 8/12/2010 tarihinde Nusaybin ilçesinde başvurucu ile Demokratik Toplum Kongresi (DTK) Eş Başkanı A.T., Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) divan üyeleri ve yerel yöneticilerinin de katılımıyla açık hava toplantısı düzenlenmiştir. 2007 yılında çok sayıda sivil toplum örgütünü çatısı altında toplayarak kurulan DTK, o tarihten itibaren çok ciddi suçlamaların odağında yer almış, pek çok adli soruşturma ve kovuşturmaya konu edilmiştir.

11. Kamera kayıtlarına ilişkin tutanağa göre Nusaybin ilçesine gelecek olan başvurucu ile DTK Eş Başkanı A.T.yi karşılamak üzere 100-150 kişi toplanmıştır. Anılan grup, PKK terör örgütü bayrakları ile örgüt lideri A.Ö.nün posterlerini taşıyarak; PKK'nın alt kanadı olan Demokratik Yurtsever Gençlik örgütü adına bazı yasa dışı pankartlar açmış, PKK terör örgütünü ve onun silahlı mensuplarını öven sloganlar atmıştır. Toplanan kalabalığın 400-450 kişiyi bulması üzerine emniyet görevlisi megafonla, yapılan eylemin yasa dışı olduğu ve yolu trafiğe açmalarına, aksi hâlde müdahale edileceğine dair ihtarda bulunmuştur. Başvurucu da toplanan grupla birlikte Çağ Caddesi'nden ilçe merkezinde bulunan Mitanni Kültür Merkezine (Kültür Merkezi) kadar yürümüştür. Grup, toplantının gerçekleştirileceği Kültür Merkezine yürüyüş esnasında yasa dışı sloganlar atmıştır. Göstericilerin bir kısmının yüzlerini kapatarak terör örgütü bayrağını ve bayrağı temsil eden renkte bezleri taşıdığı, örgüt liderinin posterlerini açtığı ve örgüt lideri lehine slogan attığı tespit edilmiştir. Kültür Merkezinin bahçesinde kurulan platformda, PKK terör örgütünün eylemlerini övücü sözleri olan Kürtçe bir şarkı çalınmıştır.

12. Olay Tutanağı'na göre başvurucu ve DTK Eş Başkanı A.T. saat 11.40'ta Kültür Merkezindeki toplantıya katılarak alanda kurulu platformdan topluluğu selamlamıştır. DTK Eş Başkanı A.T., topluluğa hitaben bir konuşma yapmıştır. Konuşma esnasında topluluk, terör örgütünün bayrağını, yukarıda belirtilen pankartları ve örgüt liderinin posterlerini taşıyarak; *"Biji Serok Apo"* sloganları atmıştır. Konuşma bittikten sonra topluluk olaysız şekilde dağılmıştır.

13. Başvurucunun katıldığı toplantıda atılan sloganlar ve açılan pankartlar nedeniyle başvurucu ile birlikte yirmi bir kişi hakkında 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası uyarınca soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkındaki soruşturma, milletvekili olması nedeniyle farklı soruşturma usulüne tabi olduğundan tefrik edilmiştir.

14. Nusaybin Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Anayasa'nın 83. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz."* hükmü uyarınca yasama dokunulmazlığına sahip olan başvurucunun dokunulmazlığının kaldırılması istemiyle, anılan suçtan 10/9/2012 tarihli fezleke düzenlemiş ve Mardin Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) göndermiştir.

15. Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucunun yasama dokunulmazlığının kaldırılması için dosyayı 25/9/2012 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığına sunulmak üzere Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne göndermiştir.

16. 7/6/2015 tarihinde yapılan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nde başvurucunun yeniden seçilememesi nedeniyle milletvekilliği -dolayısıyla yasama dokunulmazlığı- sona ermiştir.

17. Başvurucunun milletvekilliğinin sona ermesi üzerine Başsavcılık başvuru hakkında 2911 sayılı Kanun'un 23. maddesinin (b) fıkrası yollamasıyla 28. maddesinin birinci fıkrası gereğince, kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşü gerçekleştiren grupla birlikte hareket ettiği gerekçesiyle 13/12/2016 tarihinde iddianame düzenlemiştir. İddianamenin ilgili kısmı şöyledir:

"08/12/2010 tarihinde dönemin Milletvekili şüpheli Aysel Tuğluk'un beraberindekilerle birlikte Nusaybin ilçesine ziyaret amaçlı geldikleri, şüpheli ve beraberindekileri karşılamak için 100-150 kişilik grubun ilçemiz Çağ Çağ Şirin Bulvarı kesişiminde toplandıkları, grubun daha sonraki katılımlarla sayısının 400-450 kişiye bulduğu, grubun hep birlikte Lozan Caddesi üzerinde bulunan Mitanni Kültür Merkezine geldikleri, burada çeşitli şahısların konuşma yaptıkları, daha sonra grubun olaysız dağıldığı, ancak 25/01/2011 tarihli kolluk tespit tutanağına göre konuşmalar esnasında grubun sık sık 'biji serok apo,öcalan, öcalan, intikam, intikam, gerilla, gerilla, vur vur vur gerilla vur, vur gurban olurum sana, haydi gençler haydi gençler, gubar cudi sizi bekler, haydi gençler haydi gençler, zakurke zap sizi bekler, vur vur vur gerilla vur vur gurban olurum sana, vur vur anaların yüreğisin, kürt halkının umudusun, dağlarda kayalarda şehirlerde meydanlarda vur vur vur haydi gençler haydi gençler Serhat Botan sizi bekler, amed, dersim sizi bekler' şeklinde şarkı söyledikleri ve sloganlar attıkları, ayrıca üzerinde kürtçe yazılar yazılı pankart açtıkları anlaşılmakla,

Şüphelinin grup içinde grupla birlikte hareket ettiği, atılan sloganlar ve açılan pankartlar nedeniyle eylemin 2911 Sayılı Yasanın 23/b yollamasıyla 28/1 kapsamında olduğu..."

18. Dava, Nusaybin 1. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmüştür. Mahkeme başvurucuya isnat edilen suçun davaların ertelenmesini düzenleyen 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertenilmesi Hakkında Kanun (bkz. § 23) kapsamında kaldığından bahisle 1/11/2018 tarihinde kovuşturmanın ertelenmesine ve başvurucunun üç yıl denetim altına alınmasına karar vermiştir.

19. Başvurucunun bu karara itirazı Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesince 23/1/2019 tarihinde reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya 25/2/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucu 22/3/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat

21. 2911 sayılı Kanun'un "Yasaklara aykırı hareket" kenar başlıklı 28. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşleri düzenleyen veya yönetenlerle bunların hareketlerine katılanlar, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

22. 2911 sayılı Kanun'un "Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri" kenar başlıklı 23. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

b) Ateşli silahlar veya havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dâhil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma teli veya zincir, demir bilye ve sapan gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler ile yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşınarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyilerek veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez ve sair unsurlarla örterek toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma ve kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşınarak veya bu nitelikte sloganlar söylenerek veya ses cihazları ile yayımlanarak,

...

Yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri Kanuna aykırı sayılır."

23. 6352 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 31/12/2011 tarihine kadar, basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle işlenmiş olup; temel şekli itibarıyla adli para cezasını ya da üst sınırı beş yıldan fazla olmayan hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı...

b) Kovuşturma evresinde, kovuşturmanın ertelenmesine..

karar verilir.

(2) Hakkında ... kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilen kişinin, erteleme kararının verildiği tarihten itibaren üç yıl içinde birinci fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlememesi hâlinde, ... düşme kararı verilir. Bu süre zarfında birinci fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlememesi hâlinde, bu suçtan dolayı kesinleşmiş hükümle cezaya mahkûm olduğu takdirde, ertelenen soruşturma veya kovuşturmaya devam olunur."

2. Yargıtay Kararları

24. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11/7/2014 tarihli ve E.2013/9-386, K.2014/353 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...gerek Anayasa, gerekse AİHS, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının, 'demokratik bir toplumda gerekli olma' kriteri gözetilmek şartıyla kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla sınırlanabileceğini düzenlemektedir. Bununla birlikte soyut bir kamu düzeni ve kamu güvenliği tehlikesine dayanarak toplantı ve gösteri yürüyüşü yasaklanmamalı, göstericilerin saldırgan ve tehdit edici herhangi bir davranış sergileyip sergilemedikleri de tespit edilmelidir..."

25. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin bir kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Olay tarihinde DEHAP Siirt İl Başkanı olan sanığın, adı geçen partinin il başkanlığı önünde kaldırım üzerinde toplanan 50-60 kişilik gruba hitaben, güvenlik güçlerinin gözetim ve hoşgörüsü altında, içeriğinde suç unsuru olmayıp eleştiri sayılabilecek ibareler içeren basına ve kamuoyuna başlıklı açıklamayı yaptıktan sonra topluluğun kısa bir süre oturması üzerine, güvenlik güçlerin dağıtma ihtarını yapması ile kendiliklerinden ve olaysız bir şekilde dağılmaları şeklinde gerçekleşen eylemde, 2911 sayılı Yasaya aykırılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden, sanığın beraati yerine yazılı biçimde mahkumiyetine hükümlenmesi (2/10/2006, E. 2006/686, K. 2006/7141)."

26. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin bazı kararlarının ilgili kısmı şöyledir:

"2911 sayılı Kanununun 28. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suç seçimli hareketli bir suç olup, bu suçun oluşması için failin 'düzenlemek, yönetmek veya düzenleyen veya yönetenlerin hareketlerine katılmak' fiillerinden birini işlemesi suçun oluşması için yeterlidir. Nitekim; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 25.06.1979 gün ve 232-303 sayılı kararında da; 2911 sayılı Kanununun 28/1. maddesinin suç tarihindeki karşılığını oluşturan 171 sayılı Kanununun 18/1. maddesindeki yazılı suçun; kanunsuz toplantı ve yürüyüşün 'tertip edilmesi', 'idare edilmesi' ve 'tertip ve idare edenlerin hareketlerine bilerek iştirak edilmesi, hareketlerinin paylaşılması' durumunda oluşacağı ifade edilmiştir.

Yukarıda belirtilen açıklamalar ışığında, somut olaylarda, yasadışı toplantıya dönüşen etkinliklerde grup içerisinde yer almaktan başkaca eylemi bulunmayan sanığa atılı 2911 sayılı Kanununun 28/1. maddesinde belirtilen şekilde kanuna aykırı olarak yapılan gösteriyi düzenleme, yönetme veya düzenleyen ve yöneten kişilerin fiillerine iştirak etme suçlarının unsurları itibarı ile oluşmadığı gözetilerek, sanığın beraati yerine hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde mahkumiyet hükümleri kurulması (23/3/2018, E. 2018/276, K.2018/944).

...

...14.01.2013 ve 18.02.2013 tarihli eylemlerde BDP Malazgirt ilçe teşkilatı binası önünde toplanan ve sanığın da içerisinde bulunduğu grupların Narinkale caddesi istikametine doğru yürüyüşe geçtikleri, yolu kısmen trafiğe kapatan gruba güvenlik görevlileri tarafından dağılmaları yönünde anonların yapıldığı, buna rağmen dağılmayan grupların yürüyüşe devam ederek yeniden teşkilat binası önüne gelip burada zor kullanma olmaksızın dağıldıkları ve 30.10.2012, 04.11.2012 ve 05.11.2012 tarihli olaylarda ise grup içerisinde yer almaktan başkaca eylemi bulunmayan sanığa atılı 2911 sayılı Kanununun 28/1. maddesinde belirtilen şekilde kanuna aykırı olarak yapılan gösteriyi düzenlediği, yönettiği veya düzenleyen ve yöneten kişilerin fiillerine iştirak etme suçlarının unsurları itibarı ile oluşmadığı gözetilerek, sanığın beraati yerine hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması (8/5/2017, E. 2017/1006, K.2017/3910).

...

...09.10.2012 günü Diyarbakır ili Bağlar ilçesinde Barış ve Demokrasi Partisi'nin çağrısı üzerine PKK silahlı terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın Suriye'den ayrılmasıyla başlayan süreci protesto amacıyla düzenlenen ve suç tarihinde Bağlar Belediye Başkanı olan sanığın da aralarında bulunduğu parti yönetici ve üyelerinin katıldığı, PKK silahlı terör örgütüne destek mahiyetinde sloganların atıldığı ve kalabalığın polislin uyarısı üzerine olaysız şekilde dağıldığı anlaşılan gösteride bulunan sanık [Y.B.'ın] mahkumiyetine karar verilen 2911 sayılı Kanununun 28/1. maddesinin kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşleri düzenleyen veya yönetenlerle bunların hareketlerine katılanların cezalandırılmasını düzenlediğinin anlaşılması karşısında, dosya kapsamına göre sanığın

kanuna aykırı olarak yapılan gösteri yürüyüşünü düzenlediği, yönettiği veya düzenleyen ve yöneten kişilerin fiillerine iştirak ettiğine dair deliller karar yerinde gösterilip tartışılmadan yazılı şekilde hüküm kurulması (8/10/2020, E.2019/3216, K.2020/4824).

...

Sanığın kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşünü organize edip, yönetmesi gösteriye katılım sağlanması yönünde çalışmalarında bulunup adam toplaması halinde eyleminin 2911 sayılı Kanununun 28/1. maddesi kapsamında kalacağı dikkate alınarak, sanığın kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşünü düzenlenmesinde ya da katılım sağlanması yönünde bir çalışmasının olup olmadığının tespit edilerek sonucuna göre değerlendirme yapılması gerektiğinin gözetilmemesi (5/4/2017, E.2016/682, K. 2017/3601)."

B. Uluslararası Hukuk

27. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına ilişkin ilgili uluslararası hukuk kaynaklarının yer aldığı kararlar için bkz. *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, B. No: 2014/920, 25/5/2017, §§ 25-30; *Ömer Faruk Akyüz*, B. No: 2015/9247, 4/4/2018, §§ 28-37.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 31/3/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu; milletvekili olduğu ve siyasi faaliyetler kapsamında toplantıya katıldığı hâlde Mahkemece beraat yerine kovuşturmanın ertelenmesi kararı verildiğini, toplantıda konuşma yapmadığını ve hukuka aykırı eylemi olmadığını belirterek ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca başvurucu; başvuruya konu olaydan beş yıl sonra soruşturmaya başlandığını, yargılama aşamasında müdafî yardımından yararlandırılmadığını, tanıkları sorgulama ve dosyadaki belgelere erişim hakkı tanınmadığını iddia ederek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir. Başvurucu, mahkeme kararının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) ve Anayasa Mahkemesi kararlarıyla da uyumlu olmadığını belirterek başvuru formunda ilgili kararlara atıf yapmıştır.

30. Bakanlık görüşünde; kanunların suç saydığı nitelikte afiş, pankart, araç ve gereçler taşınan, bu nitelikte sloganlar atıldığı için kanuna aykırı hâle gelen toplantıya başvurucunun katılması nedeniyle hakkında ceza davası açıldığı, yapılan yargılama neticesinde başvurucu hakkında herhangi bir koruma tedbiri veya siyasi ve mesleki faaliyetlerini yapmasını engelleyecek bir tedbir alınmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun benzer suçlardan daha önce yargılandığına veya gelecekte kaçınılmaz olarak bu türden bir yargılamaya maruz kalacağına ve mahkûm edilme riski altında olduğuna dair bir iddiasının bulunmadığı, kovuşturmanın ertelenmesi kararının toplantı hakkına yönelik bir müdahale oluşturmadığı vurgulanmıştır. Öte yandan AIHM ve Anayasa Mahkemesinin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ile bu hakkın güvence altına alınmasına ilişkin alınabilecek tedbirlere dair bazı kararları hatırlatılmıştır. Somut olayda toplanan kalabalığın PKK silahlı terör örgütü ile örgütün elebaşını meşrulaştırıcı ve övücü nitelikte sloganlar attığı ve posterler taşıdığı hâlde başvurucunun etkinlikten ayrılmaması nedeniyle hakkında kamu

davası açıldığı, iddianame ve gerekçeli kararda ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulduğu, kovuşturmanın ertelenmesi kararının ceza yargılamasını sona erdiren düşme nedenlerinden olduğu, anılan kararlar çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurulduğu ileri sürülmüştür.

31. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuruda bulunurken ileri sürdüğü iddialarını yineleyerek Anayasa Mahkemesinin aynı nitelikteki bir olayla ilgili verdiği ihlal kararını hatırlatmış; ifade ve toplantı hakkını kullanması nedeniyle hakkında çok sayıda davanın devam ettiğini, hükümlü olduğu dosya dışında da ceza tehdidi altında olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenlerle düşüncüyü yayma ve açıklama özgürlüğü ile toplanma ve örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun özü, başvurunun bir toplantıya katılması nedeniyle hakkında kamu davası açılması ve kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilmesi neticesinde ceza tehdidi altında olmasının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğine ilişkindir. Bu sebeple başvurunun anılan şikâyetlerinin bir bütün olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

33. Anayasa'nın "*Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı*" kenar başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğu karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

35. Başvurucu hakkındaki dava bir hükme bağlanmayarak ertelenmiş ve başvuru üç yıl denetim altına alınmıştır. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında;

kovuşturmanın ertelenmesine ilişkin kararlarla ilgili olarak yaptığı değerlendirmede kovuşturma tehdidinin devam ettiği, sonunda isnat edilen suçlardan aklanma ihtimali bulursa bile kişinin bu etki altında ileride haklarını kullanmaktan imtina etme riski bulunduğu sonucuna varmıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi içtihadına göre henüz mahkûm edilmemiş olsa bile ertelenen kovuşturmanın gelecekte yeniden başlayabilme olasılığının başvurularda stres ve cezalandırma endişesini devam ettireceği kanaatine varılmış ve söz konusu kararlarda başvuruçuların ifade ve basın özgürlüklerine müdahalede bulunulduğu kabul edilmiştir (*Fatih Tay* [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, §§ 69-79; *Ali Gürbüz ve Hasan Bayar*, B. No: 2013/568, 24/6/2015, §§ 46-49; *İrfan Sancı*, B. No: 2014/20168, 26/10/2017, §§ 43, 44).

36. Mevcut başvurudaki koşullar ile zikredilen Anayasa Mahkemesi içtihatlarına konu başvurulardaki koşullar arasında esaslı bir farklılık bulunmamaktadır. O hâlde zikredilen Anayasa Mahkemesi içtihadında konulan ilkeler ile somut olayın koşulları gözetildiğinde hakkındaki kovuşturma ertelenerek üç yıl süreyle denetim altına alınan başvuruçunun hakkında henüz kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmamasına rağmen o dönem milletvekili olan başvuruçunun ileride kovuşturmaya maruz kalma ve cezalandırılma riski olduğunun dikkate alınması gerekir. Bu sebeplerle hakkında kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilerek başvuruçunun denetim altına alınmasının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale olduğunun kabul edilmesi gerekir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

38. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 34. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

39. 2911 sayılı Kanun'un 28. maddesi ile 6352 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

40. Başvuruçunun hakkında 2911 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan bir iddianameyle kamu davası açılması ve kovuşturmanın ertelenerek başvuruçunun denetimli serbestlik altına alınması yönünde verilen kararın Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden *kamu düzeninin korunmasına* yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk ve Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

(a) Demokratik Toplumda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının Önemi

41. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (*Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007).

42. Anayasa Mahkemesinin bir görevi de bireylerin fikirlerini toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenlemek yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir dengenin sağlanıp sağlanmadığını denetlemektir. Meşru amaçların bir olayda varlığının hakkı ortadan kaldırmadığı vurgulanmalıdır. Önemli olan bu meşru amaçla hak arasında olayın şartları içinde bir denge kurulmasıdır (*Dilan Ögüz Canan* B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 33; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 74).

43. Toplantı hakkı üzerindeki sınırlamanın kamu düzeninin korunması gibi demokratik bir toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik ve istisnai nitelikte olması gerekir. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında bkz. *Dilan Ögüz Canan* § 32; sendika hakkı bağlamında bkz. *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 73; *Tayfun Cengiz*, B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 56; *Adalet Mehtap Buluryer*, B. No: 2013/5447, 16/10/2014, §§ 103-105; grev hakkı bağlamında bkz. *Kristal-İş Sendikası* [GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015, § 70; ifade özgürlüğü bağlamında bkz. *Bekir Coşkun*, § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Bu sebeple Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçları gerçekleştirmek için gerekli görülen önlemler ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı arasında adil bir dengenin sağlanıp sağlanmadığına bakılmalıdır.

(b) Barışçıl Toplantı Hakkı

44. Anayasa'nın 34. maddesi, fikirlerin *silahsız ve saldırsız*, başka bir ifade ile barışçıl bir şekilde ortaya konabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını güvence altına almıştır. Kolektif bir şekilde kullanılan ve düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddeti dışlayan yöntemlerle düşüncelerini açıklama imkânı veren bu hak, çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde zorunlu olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır. Dolayısıyla kendine özgü özerk işlevine ve uygulama alanına rağmen -ifade özgürlüğünde olduğu gibi- siyasi yararı ve kamu yararını ilgilendiren meseleler söz konusu olduğunda toplantı hakkına yapılan müdahaleler daha dar yorumlanmalıdır (*Dilan Ögüz Canan*, § 36; *Ali Rıza Özer ve diğerleri* [GK], B. No:

45. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer almakta olup demokratik bir toplumda kişilere, mevcut düzene itiraz edilen ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin toplanma özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla ifade edilebilmesi imkânı tanınmalıdır. Şiddet kullanma niyetinde olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışındadır (*Dilan Ögüz Canan*, § 37; *Ali Rıza Özer ve diğerleri*, §§ 117, 118; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 80; *Osman Erbil*, § 47; *Gülşah Öztürk ve diğerleri*, §§ 67, 68).

(c) Ödev ve Sorumluluklar

46. Barışçıl toplantı hakkı, bireylerin bu hakkı kullanırlarken sahip oldukları ödev ve sorumluluklardan ayrı düşünülemez. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.*" biçimindeki 12. maddesi, hak ve özgürlükler ile ödev ve sorumluluklar arasında içsel olarak var olan bağlantıyı vurgulamaktadır. Ödev ve sorumluluklar, somut başvurudaki gibi ödev ve sorumluluğunu yerine getirmediği iddia edilen kimselerin bir temel hak veya özgürlüğünün kısıtlanmasına ilişkin şikâyetlerinde özellikle önem taşımaktadır. Anayasa Mahkemesi, kendisine yapılan şikâyetlerin incelenmesi sırasında bireylerin sahip oldukları ödev ve sorumlulukları gözönünde bulundurur. Bireylerin hak ve özgürlüklerinden tümüyle yararlanmalarının sahip oldukları hak ve özgürlüklerin gerektirdiği ödev ve sorumluluklara uygun davranmaları ile bağlantılı olduğunun kabul edilmesi gerekir (*Dilan Ögüz Canan*, § 43; *Ömer Faruk Akyüz*, § 62).

(d) Caydırıcı Etki

47. Barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılan ve bir gösteride yasaklanmamış davranışlarda bulunan kişilerin toplantı hakkı, kınanabilir bir olaya karışmadıkları sürece en hafif kabul edilecek cezanın dahi uygulanmamasını temin eder. Zira bu tip soruşturmalar veya cezalandırmaların caydırıcı etki doğurma potansiyeli vardır (*Osman Erbil*, §§ 51, 71; *Ömer Faruk Akyüz*, § 60). Gösteri öncesi yapılan müdahaleler -örneğin gösteriye katılmak isteyenlerin seyahatine engel olunması (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, § 151)- veya gösteri sonrası yapılan müdahaleler -örneğin barışçıl gösteriye katılanlar hakkında soruşturma açılarak ceza verilmesi veya kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilerek ceza tehdidi altında tutulmaları- ileride kişilerin haklarını kullanmalarında caydırıcı etkiye neden olabilir.

(e) Takdir Yetkisi

48. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına getirilen ve Anayasa'nın 34. maddenin ikinci fıkrasına konu olan kısıtlamaların zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi hususunda kamu gücünü kullanan organlar ile mahkemelerin belirli bir takdir yetkisi vardır. Bununla birlikte olayın somut koşullarında bir toplantı veya gösterinin şiddet içerdiğine ilişkin idari mercilerin veya derece mahkemelerinin kabulleri ile gerekçelerinin nihai denetim yetkisi Anayasa Mahkemesine aittir (*Dilan Ögüz Canan*, § 32).

(f) Müdahalenin Denetimi

49. Başvurucu hakkında açılan davanın dayanağı olan 2911 sayılı Kanun'un 28. maddesinin barışçıl gösterilere müdahale edilmesinde kullanılma riski olduğu kabul edilmelidir (*Dilan Ögüz Canan*, § 46). Anılan kural ile kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşlerini düzenleyenlere, bunlara katılanlara veya bunları yönetenlere ceza verilmesi öngörülmüştür. 2911 sayılı Kanun'un "*Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri*" kenar başlıklı 23. maddesinde uzun bir liste hâlinde toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin hangi hâllerde *kanuna aykırı* olacağı sayılmıştır (bkz. § 22).

50. Bir suça ilişkin kanun maddesinin uygulanma koşullarının somut olayda bulunup bulunmadığı ve suçun unsurlarının neler olması gerektiği meselesi Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır. Buna karşın mevcut başvuruya benzer şekilde bir toplantıya ve gösteri yürüyüşüne katılanların cezalandırılması ya da ceza tehdidinde maruz bırakılması gibi verilen bir ceza hükmünün anayasal bir hakka müdahale oluşturduğu durumlarda vaki müdahale, Anayasa Mahkemesinin ilgi alanındadır (*Dilan Ögüz Canan*, § 47).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

51. Bireysel başvuru dosyasında, başvurusunun da katıldığı gösteri yürüyüşü esnasında toplanan kalabalıktan bazı kişiler, PKK terör örgütü bayrağı ve örgüt lideri A.Ö.nün posterini taşımış; terör örgütünü ve örgüt liderini destekler nitelikte slogan atmıştır. Toplantı alanında kurulu platformda ise benzer içerikte Kürtçe şarkılar çalınmıştır (bkz. § 11). Başvurucu, toplantı alanına DTK Eş Başkanı A.T. ile gelerek platformdan topluluğu selamlamıştır. A.T.nin topluluğa yaptığı konuşma sırasında göstericiler, terör örgütü bayrağı ve örgüt liderinin posterini taşımış; "*Biji Serok Apo*" şeklinde slogan atmıştır. Konuşma sonrasında grup, kendiliğinden ve olaysız şekilde dağılmıştır.

52. Söz konusu toplantıya katılması nedeniyle başvuru hakkında kamu davası açılmış ve yargılama sonrasında kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilerek başvuru denetim altına alınmıştır. Anayasa Mahkemesi önündeki mesele, başvurusunun katıldığı toplantıda gerçekleşen olaylar nedeniyle üç yıl denetimli serbestlik tedbiri uygulanması suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme, somut olayın koşullarında iddianame ve ilk derece mahkemesinin gerekçeli kararında kovuşturmanın ertelenmesi kararı için gösterilen sebeplerle sınırlı olacaktır.

53. İdare tarafından düzenlenen tutanaklara göre gösteri yürüyüşü sırasında gruptaki bazı kişilerin -yolu araç trafiğine kapatma, ihtara rağmen dağılmama, yüzlerini gizlemek için kapatma, terör örgütü lehine slogan atma- 2911 sayılı Kanun'a aykırı eylemleri belirtilmekle birlikte iddianamede -toplantı alanındaki konuşma öncesi- bu süreçteki eylemlere ilişkin olarak başvuru aleyhine herhangi bir isnat bulunmamaktadır (bkz. § 17). Dolayısıyla başvuru hakkında gösteri yürüyüşü esnasında gerçekleştirilen anılan eylemler nedeniyle uygulanan bir yaptırım söz konusu olmadığından bu hususlar doğrudan incelemenin konusu yapılmamıştır.

54. İddianame içeriğine göre başvuruya konu gösteride topluluğa hitap edilmesi sırasında açılan pankartlar, atılan sloganlar ve söylenen şarkılar 2911 sayılı Kanun'un 23.

maddesinin (b) fıkrası kapsamına girmesi nedeniyle kanuna aykırıdır. Kamu davasında, başvuruçunun da kanuna aykırı toplantıya katılarak kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılma suçunu işlediği ifade edilmiştir. Dolayısıyla somut olayda bu hususlar irdelenmelidir.

55. Toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklanan, kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik değeri taşıması hâlinde yetkili makamlar bu tehditleri bertaraf etmek amacıyla tedbirler alabilir. Bu tedbirlere aykırı toplantılar düzenlenmesi, bu tür toplantılara katılınması veya bu tür toplantılarda suçlar işlenmesi hâlinde de ceza verilebilir (*Dilan Ögüz Canan*, § 40; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 81). Bu tedbir ve cezalar barışçıl toplantı hakkına dolaylı sınırlamalara dönüşmemelidir. Toplantı hakkını kullanırken kamu otoritelerinin keyfi müdahalelerine karşı da bireyin korunması gerekir (*Dilan Ögüz Canan*, § 42; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 82; *Gülşah Öztürk ve diğerleri*, B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 76; *Erdal Karadaş*, B. No: 2017/22700, 28/5/2019, § 61).

56. İddianamede, başvuruçunun toplantıya katılma faaliyeti dışında bu hakka yönelik ödev ve sorumluluğuna aykırı olarak gerçekleştirdiği eylemleri açıklanmamıştır. Bununla birlikte göstericilerin toplantı sırasında terör örgütü ve örgütü lideri lehine slogan atmak, terör örgütünün bayrağını açmak biçimindeki kanun dışı eylemleri gerçekleştirmelerini başvuruçunun söz ve davranışlarıyla teşvik ettiği veya bu konuda herhangi bir sorumluluğu bulunduğu iddia edilmemiştir.

57. Öte yandan 25/1/2011 tarihli CD Çözüm Tutanağı'na göre başvuruçunun toplantı alanına gelmeden önce platformda çalınan şarkılar kamu davasına konu edilmiş ise de başvuruçunun başvuruya konu toplantıyı organize edenler ya da yönetenler arasında yer aldığı yönünde bir tespite rastlanmamıştır. Bunun yanında başvuruçunun toplantının katılımcılarından olması onu otomatik olarak toplantı ve gösteri yürüyüşünü organize eden, yöneten kişi statüsüne de getirmez.

58. Bununla birlikte şiddet hareketleri nedeniyle barışçıl olmaktan çıkan toplantıda, niyeti barışçıl olan bir toplantıya katılan kişinin sorumlu tutulabilmesi için şiddet hareketlerine iştirak ettiğinin veya davranışlarıyla şiddet kullanma niyetinin ortaya konulması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi şiddet hareketlerine iştirak etmemiş kişilerin toplantı özgürlüğünün korunması gerektiğini belirtmiş; barışçıl bir şekilde bir yürüyüşe ve basın açıklaması etkinliğine katılan, terör örgütü liderini övücü mahiyette atılan sloganlara iştirak etmeyen ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan kişilerin toplantı özgürlüklerinin öncelikle korunması gerektiğini ifade etmiştir (*Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 56). Nitekim Yargıtayca da kabul edildiği üzere (bkz. §§ 24, 25) mahkûmiyet cezası verilmesinin haklı kabul edilebilmesi için kanunsuz hâle gelen toplantının ve yürüyüşün tertip edilmesi, idare edilmesi, tertip ve idare edenlerin hareketlerine bilerek iştirak edilmesi veya hareketlerinin paylaşılması gerekmektedir.

59. Anayasa Mahkemesi bir kararında; barışçıl bir gösteride bazı kimselerin bu fırsatı kullanarak bir terör örgütü liderini övücü mahiyette slogan atmalarının bu toplantıya katılanların tümünün toplantı hakkına müdahale edilmesini haklı kılmayacağını, böyle durumlarda kamu makamlarının toptan bir cezalandırma yerine barışçıl toplantı yapanlarla terör örgütü liderini övücü mahiyette slogan atanları ayırıştırma ödevi bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, atılan sloganların toplantı hakkına yönelik bir müdahaleyi haklı kılıp kılmayacağını sloganın içeriği ve her somut olayın kendine özgü

koşulları dikkate alınarak belirlenmesi gerektiğine karar vermiştir (Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, B. No: 2015/10676, 26/12/2018, § 34).

60. Başvuru konusu olayda -daha önce de belirtildiği üzere- idarenin toplantının kanuna aykırı olduğunu tespit etmesi, toplantının ve gösteri yürüyüşünün barışçıl niteliğini bozmayan katılanın Anayasa'nın 34. maddesi ile güvence alınan hakkını ortadan kaldırmayacaktır. Bu çerçevede başvurunun toplantıda bulunduğu esnada bazı göstericiler tarafından örgüt liderini övücü nitelikte slogan atılması ve örgütün bayrağının açılması; başvurunun cezalandırılması için bir kamu davası açılması, kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilerek üç yıl denetim altına alınması şeklindeki müdahaleyi haklı kılmayacaktır.

61. Somut olayda Mahkeme, başvurunun cezalandırılabilir kusurlu hareketlerinin neler olduğunu göstermeden salt 6352 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmiş olması nedeniyle kovuşturmanın ertelenmesi kararı vermiştir. Bu nedenle mahkeme gerekçesinin müdahale için ilgili ve yeterli olduğu söylenemez.

62. Öte yandan kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilmesi nedeniyle başvuru, üç yıl denetim altına alınmıştır. Barışçıl bir gösteri nedeniyle cezai yaptırım tehdidi altında olma sonucunu doğuran erteleme kararının kural olarak meşru amaçları gerçekleştirmek için gerekli görülen önlemler ile barışçıl toplanma hakkı arasındaki dengeyi sağladığı söylenemez. Başvuru hakkında verilen kovuşturmanın ertelenmesi kararı -başvurunun tekrar bir toplantıya ve gösteri yürüyüşüne katılıp mahkûm olması durumunda- ceza yargılamasının devam etmesi ve yargılama sonucunda başvurunun ceza alması ihtimalini barındırmaktadır. Dolayısıyla başvuru, katıldığı barışçıl gösteri nedeniyle üç yıl boyunca bir ceza tehdidinde maruz kalacak; bundan sonra da herhangi bir toplantıya ve gösteri yürüyüşüne katılıp katılmama yönünde kovuşturmanın ertelenmesi kararının caydırıcı bir etkisi olacaktır.

63. Yukarıda yapılan tüm açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde mevcut başvuruda, Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçları gerçekleştirmek için gerekli görülen önlemler ile başvurunun aynı maddenin birinci fıkrası kapsamındaki hakları arasında adil bir denge sağlanamamıştır. Kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilerek başvurunun üç yıl denetimli serbestlik altına alınmasının Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeni meşru amacının sağlanması için gerekli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

64. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

65. Mevcut başvuruda çözülmesi gereken ana meselenin kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilerek başvurunun üç yıl denetimli serbestlik altına alınmasına bağlı olarak ortaya çıkan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmesi olduğu ve bu kapsamda ihlal sonucuna ulaşıldığı ortadadır. Şu hâlde Anayasa Mahkemesi adil yargılanma hakkı kapsamında yapılan şikâyetlerin ayrıca incelenmesine gerek olmadığını değerlendirmiştir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

66. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

67. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi ile 7.000 TL maddi ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

68. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

69. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

70. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

71. İncelenen başvuruda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

72. Bu durumda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Nusaybin 1. Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

73. Somut olayda ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

74. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir açıklamada bulunmamış ve belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

75. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA** Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ile **OYÇOKLUĞUYLA**,

B. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE** Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ile **OYÇOKLUĞUYLA**,

C. Kararın bir örneğinin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Nusaybin 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2016/216, K.2018/605) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat **ÖDENMESİNE**, tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE**,

E. 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığında başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığında GÖNDERİLMESİNE 31/3/2022 tarihinde karar verildi.

Başvuru Numarası : 2019/10405

Karar Tarihi : 31/3/2022

KARŞIOY

Anayasa Mahkemesi 1. Bölüm 2019/10405 esas sayılı dosyada çoğunluk başvuru toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda açıkladığım gerekçelerle bu karara katılmadım.

Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında özetlenmiştir.

Başvurucu hakkında Nusaybin 1. Asliye Ceza Mahkemesince kurulan hüküm yapılan yasal değişiklik sonucu kovuşturmanın ertelenmesi kararıyla neticelenmiştir. Kovuşturmanın ertelenmesi kararı 23.01.2019 tarihinde kesinleşmiştir. Bu süre içerisinde başvuru hakkında yürütülen ceza yargılama sürecinde bir koruma tedbiri ve mahkumiyet hükmüyle karşı karşıya kalmamıştır.

Yasa koyucu tarafından başvuru lehine yapılan yasal düzenlemenin uygulama sürecindeki hukuki işlemler başvuru hakkında hak ihlali olarak değerlendirilmesi yapılan yasal düzenlemenin ve işleyiş sürecinin mantığına aykırıdır. Lehe yasal uygulama sonucu başvuru hakkında yargı süreci 23.01.2019 tarihinde kesinleşmiştir. Bu süreç içerisinde başvuru herhangi bir koruma tedbiri ya da mahkumiyet hükmüyle karşı karşıya kalmamıştır. Bu nedenle başvuru sahibinin mağdur sıfatı bulunmadığı gerekçesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye

Selahaddin MENTEŞ